

חבל נחלתו

שנדבק מהלחות על הגוף מבשם את הגוף. אם המדובר בכלוך רב עדיף לאדם לרחוץ את המקום במים ולנגב במגבת ולא לנגב במגבון. כמו כן אם הוא ינגב בחוזקה הוא רק יגרום שהמגבון יתייבש בכך שיפלוט את כל לחותו ואז אין הבדל בינו לבין ניר יבש. נמצא שדרך פעולתו היא בדוקא שלא לשם סחיטה. וא"כ, דומה הדבר למה שהביא הרב בתשובתו (באהלה ש"ת ח"ב סי' לד) שאין זה רק פסיק רישיה דלא ניחא ליה, אלא מלאכה שאינה צריכה לגופה דלא ניחא ליה שהמאירי התיר גמרי. ואף הרב התיר כערוך בפס"ר שלא ניחא ליה במקום הצורך והדוחק.

ג) דבריו של הרב בסיום קרובים לגזירה לגזירה שגוזר אכו"ע מפני אותם שיעשו בחוזקה ויסחטו (וכ"ז לפי הנחת הרב שאיני מסכים לה שהוא זקוק למשקה הנסחט).

סימן ה

עשיית כדורי שוקולד בשבת מעיסה מוכנה

הנ"ל ומקשה עליהם ואינו מקבל את

דעתם.

בנושא זה דנו האחרונים לרוב (שו"ת באר יצחק או"ח סי' יג, ח"י שפת אמת שבת קמה ע"ב, שו"ת רב פעלים או"ח סי' טז, שו"ת מהרש"ם ח"ג סי' שלד, שו"ת אבני נזר או"ח סי' תיט, שו"ת אורח משפט או"ח סי' סט, שו"ת חלקת יעקב או"ח סי' קלד ובהערות שם, שו"ת אג"מ ח"ג סי' נב, שו"ת צי"א ח"ו סי' לד, שו"ת שבט הלוי ח"ח סי' נד אות ג וסי' סג, שו"ת יבי"א ח"ג סי' כא אות ג, וח"ח או"ח סי' לה.) דעת רוב האחרונים נוטה להחמיר ולחוש לפחות לאיסור מדרבנן.

אבל לגבי דידן נראה שאין בכך נ"מ משום שאין בגמר המלאכה שלפנינו הכשרת האוכל לאכילתו, והעיסה ראויה להאכל אף בצורתה הנוכחית וע"כ נראה שמצד זה אין בכך איסור. ודוגמא לדבר מי סודה, שבהם דנו האחרונים באריכות האם יאסרו משום מכה בפטיש, ורובם לא אסרו משום שהמים ראויים לשתייה אף לפני כן, והוספת הגז היא רק מעין יצירת טעם וכד'.

שאלה

האם מותר להכין כדורי שוקולד מעיסה מוכנה בשבת?

הכדורים הם פרורי עוגה אפויים מודבקים בנוזל (מים/יין) ונמצאים בצורת עיסה, והשאלה היא האם מותר לחתוך חלק מהעיסה ולגלגלם ביד עד שיקבלו צורת כדורים.

צריך לדון מכמה פנים:

א. מכה בפטיש באוכלין.

ב. בונה באוכלין.

ג. לישה אחר לישה באוכלין.

א. מכה בפטיש באוכלין

החפץ חיים במשנה ברורה (סי' שיח ס"ד) מביא את שיטת האחרונים: הלבוש, החיי אדם והפרי מגדים שיצאו לחדש כי יש מכה בפטיש באוכלין, וזהו טעם איסורו של קולייס האיטליאני. בסוגיות הבבלי ובראשונים אין לכך מקור, אולם בירושלמי (שבת פ"ז ה"ב) הדברים מפורשים. המ"ב בביאור הלכה חולק על האחרונים

חבל נחלתו

ב. בונה באוכלין

ודחאו מהלכה, משום שהבבלי למד ל"ט אבות מלאכה מהכנת סמנין שבמשכן, ובהם לא היתה עריכה וקיטוף, אולם הירושלמי למד ממלאכת הפת ולכן מונה אותם כתולדות לישא. ירושלמי זה הובא באו"ז וברוקת, והמ"ב (סי' שכא בה"ל ד"ה אין מגבלין) הביאו ודן בכך משום לש אחר לש שעריכה חייבים עליה אע"פ שכבר לש. ואף ערוה"ש בסי' שכא הביא את הירושלמי וכותב שהוא תולדה. וע"כ נראה שאפילו אין בכך בניה יש בכך מעין עריכה, ואע"פ שעריכה היא כהכנה לאפיה וכאן הוא משה לאוכלים צורה שלא ע"מ לאפות, בכ"ז מעין עריכה יש כאן. וע"כ יאסר לשים על הכדורים קוקוס כעין ששמים על הפת שמן או ביצים ושומשום שהכל אסור משום מקטף.

מסקנה

נראה לאסור הכנת כדורי שוקולד מעיסה מוכנה בשבת מפני שיש בכך מעין עריכת הבצק לפני אפית הפת, ואולי אף צריך לאסור משום בונה. אמנם נראה שהאיסור בשניהם מדרבנן.

תוס' בשבת (צה ע"א ד"ה הרודה) סברו שמגבן בשבת אסור משום בונה (וע"כ הותרה בניה ביו"ט). וכן הרמב"ם בהל' שבת (פ"ז ה"ו) כתב: "וכן הלוקח חלב... ואם גבנו ונעשהו גבינה חייב משום בונה, שכל המקבץ חלק אל חלק ודבק הכל עד שיעשהו גוף אחד הרי זה דומה לבנין". החיי אדם עפ"י המג"א בכ"ד חש לכך וכתב: "ולאו דוקא גבינה, אלא אפילו המדבק פירות ומכין לעשותם בעל תמונה ארוך או מרובע חייב משום בונה". ונ"ל שכוונתו למפסל פירות או ירקות כגון באבטיח וכד' אבל בעשייתו לכדור וכד' עדיין אין כדי בניה. וכ"נ מהמג"א (סי' שמ ס"ק יז) שדוקא כשמכין להשוותו וליפתו נחשב לבונה. וע"כ ספק אם עשיית כדור מעיסה תחשב לבונה.

ג. לישא אחר לישא באוכלין

לגבי לישא באוכלין בירושלמי שבת (פ"ז ה"ב) כתב שעורך ומקטף חייב משום לש. באגלי טל (לש אות ז) הביא ירושלמי זה

סימן ו

פתיחת פחיות ואריזות חד פעמיות בשבת

תשובה

א. נדון תחילה באריזות חד-פעמיות העשויות נייר או נילון, אשר קורעים ומוציא את תוכנם, ומשתמש בשקית לאחסון המאכל עד ריקונו וזריקתו.

שאלה

האם מותר לפתוח שקיות חלב, בקבוקים חתומים, פחיות לשתיה ואריזות שיצירת הפיה מלווה בקריעה או שבירה או חיתוך בשבת?